

Dincolo de Prut

✎ **Marilena GEORGESCU**

După o serie de întâlniri avute în luna ianuarie cu oficialii din cadrul Comisiei Europene, OSCE și NATO, precum și cu liderul de la Kremlin, Vladimir Putin, președintele Republicii Moldova, Vladimir Voronin, declara în cursul unei întâlniri cu ambasadorii acreditați la Chișinău că până la sfârșitul acestui an se va găsi o soluție pentru „diferendul transnistrean”. În informația, transmisă de postul de radio *Deutsche Welle*, se mai precizează că Voronin s-a arătat convins că locuitorii regiunii transnistrene „vor alege și vor fi reprezentați în Parlamentul Moldovei reunificate, ce va rezulta din alegerile programate în 2009”.

Declarația lui Voronin poate reprezenta confirmarea supoziției potrivit căreia ar exista un „plan secret”, conceput la Moscova, vizând Republica Moldova și, implicit, Transnistria, plan în virtutea căruia au loc negocierile președintelui moldovean cu Rusia. Anterior, liderul moldovean afirmase că nu există niciun plan secret de reglementare ce ar urma să fie discutat cu Rusia, ci doar un „pachet de propuneri”, pe care Republica Moldova ar dori să le discute cu Rusia, înainte de a le prezenta formatului „5+2” (OSCE, Rusia, Statele Unite, Ucraina, Uniunea Europeană, respectiv, Republica Moldova și Transnistria), care rămâne unicul mecanism pentru identificarea oricăror soluții în problema transnistreană.

Presupusul plan prevede, între altele, acederea a cel puțin 20 de exponenți ai forțelor politice transnistrene în Legislativul de la Chișinău, schimbarea însemnelor statale ale Republicii Moldova, astfel încât acestea să nu mai fie asemănătoare cu cele ale României, garanții că Moldova nu va adera niciodată la NATO și rămânerea militarilor ruși în Transnistria.

Există informații că Republica Moldova ar putea fi de acord cu aceste condiții, mai puțin cu cea a menținerii forțelor militare rusești în Transnistria, acesta fiind aspectul asupra căruia insistă, de altfel, și Bruxellesul și Statele Unite. Se pare că experții caută o soluție de compromis în această problemă. Între timp, Moscova și-a asumat angajamentul de a-l convinge pe șeful administrației de la Tiraspol, Igor Smirnov, să accepte planul. Potrivit publicației moscovite *Kommersant*, o delegație rusă va merge în februarie în capitala regiunii transnistrene. În cazul acceptării noilor propuneri, Igor Smirnov va fi înlocuit cu președintele Sovietului Suprem de la Tiraspol, Evgheni Șevciuc, care a fost deja invitat anterior la Moscova, cu ocazia congresului partidului *Rusia Unită*, la care Dmitri Medvedev a fost desemnat în calitate de candidat la alegerile prezidențiale din Rusia.

Cu un an în urmă, de la Tiraspol, lucrurile se vedeau puțin diferit, așa cum demonstrează interviul acordat de Grigore Marakuta, fost președinte al Sovietului Suprem, jurnalistei Mihaela Onofrei: „Organismele internaționale ar dori să fie păstrat un stat unic din fosta Republică Sovietică Socialistă Moldova. Și noi tot așa am fi vrut 2 – și țările care sunt mijlocitoare între noi și Moldova, adică Rusia și Ucraina tot acest lucru vor. Noi am propus să facem o țară federativă sau confederativă, formată din două părți – Moldova și Transnistria –, dar conducerea de la Chișinău nu dorește o astfel de țară. Se dorește o țară unitară, totul să fie condus numai de la Chișinău. În acest mod, eu aș spune că nu există perspectiva de a avea o astfel de țară... Nu cred că vom putea găsi un limbaj comun cu conducerea de la Chișinău”.

În prezent, Evgheni Șevciuc încearcă să transforme Parlamentul local într-un nou centru de autoritate, instituția legislativă arătându-și, în ultimele luni, independența față de Igor Smirnov, în acord evident cu planurile vizând noul statut al Transnistriei.

La început de an, tensiunea legată de viitorul provinciei Kosovo pare să fi atins cote maxime. Până în prezent, cu toate eforturile depuse de factorii politici implicați nu numai că nu s-au obținut progresele așteptate, ci s-a ajuns într-un impas periculos.

Eșecul tratatelor

Pe 21 decembrie 2007, Secretarul american de Stat, Condoleezza Rice, afirma că *Serbia și Kosovo se vor separa și nu vor mai face parte niciodată din aceeași țară*. Apare, apoi, **Raportul secretarului general ONU asupra activităților UNMIK și a evenimentelor din Kosovo, din ultimul trimestru al anului 2007**, prezentat în Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, la întrunirea din 16 ianuarie. Acesta concluzionează că *incapacitatea de a progresa către soluționarea viitorului statut al Provinciei Kosovo*

necesară să influențeze deciziile Națiunilor Unite, dar le pot bloca. Cum? Rusia s-a pronunțat deja că își va exercita dreptul de veto în cazul unei propuneri de recunoaștere a unui stat Kosovo, *proclamat unilateral*. Potrivit afirmației ministrului rus de externe, Serghei Lavrov, printr-o asemenea procedură, *acest stat nu va putea intra în ONU și nici în alte organisme internaționale*. Până la urmă, în Consiliul de Securitate, doar pozițiile Rusiei și Chinei ar putea bloca recunoașterea oficială a noului stat Kosovo. Aceasta însă face parte din mecanismele de funcționare ale ONU, care s-a adaptat în timp, în

NATO, de menținere a păcii, măsură absolut necesară, dar sub demnitatea umană a mileniului trei. Mai ales pe teritoriul Europei. Pentru că trebuie să fie foarte clar, măsurile de pază au menirea să o protejeze de violențele albanezilor kosovari! În acest context, nu trebuie uitat că, în noiembrie, anul trecut, alegerile parlamentare din Kosovo au fost câștigate de Partidul Democrat (PDK), în fruntea căruia se află Hașim Thaci, recunoscut prin acțiunile sale teroriste ca lider al UCK – fosta organizație de guerilă albaneză.

ÎN AȘTEPTAREA DECLARAȚIEI DE INDEPENDENȚĂ

✎ **General-maior (r) Mihaiu MĂRGĂRIT**

ar putea periclita stabilitatea regională și realizările ONU în provincie. Deducem că mai mult nu ar fi posibil. Ambele aserțiuni par să excludă de acum orice altă opțiune față de *proclamația unilaterală* și orice inițiativă a părților în conflict și a susținătorilor lor de a mai continua negocierile. Și Troica a eșuat. Grupa de experți, formată din ruși, americani și reprezentanți ai Uniunii Europene, nu a reușit să soluționeze problema integrității teritoriale a Serbiei, în intermedierea procesului de negociere, deși partea sârbă se arătase dispusă la acordarea unei autonomii consistente.

Majoritatea celor 27 de țări ale Uniunii s-au pronunțat pentru acordarea independenței și susțin ideea includerii în spațiul comunitar a unei Serbiei fără această provincie. După întâlnirea miniștrilor de externe ai țărilor Uniunii, din 28 și 29 ianuarie, situația nu s-a clarificat. Nu a apărut unanimitatea. Chiar dacă Uniunea Europeană are suficiente instrumente pe care le poate folosi abil, ca armă politică, nu ne puteam aștepta la ceva spectaculos de la această întâlnire. Așa a și fost. La nivelul Uniunii, decizia majoră, privitoare la Kosovo, mai întâzie.

Conducerea politică a Serbiei, deși alertată de posibila *proclamație unilaterală* a independenței provinciei – formulă vehiculată tot mai des în ultimul timp –, se apără politic și diplomatic din răspuse, dar exclude propria intervenție militară. Președintele în exercițiu, Boris Tadić, afirma că nu dorește izolarea, dar va continua să lupte prin mijloace pașnice și democratice atâta timp cât va fi necesar. Și Premierul Voislav Kostunica declara că *există lucruri mai puternice decât războiul și armele*, amenințând însă cu instanța statele care ar recunoaște independența regiunii. Asta înseamnă că alte mijloace nu le-ar mai fi favorabile.

Politica faptului împlinit

Doar ONU ar putea să se mai opună *proclamației unilaterale*. Dar, după cum am văzut, Raportul amintit afirmă pericolul abandonării dialogului constructiv și faptul că sunt insuficiente forțe pentru a răsună decizia *unilateralității*. Este adevărat, statele care s-au pronunțat că nu vor recunoaște independența Kosovo, obținută fără acceptul Serbiei, în afara procesului de negociere, nu au forța

Tadić, în dialog cu presa

funcție de interese. Alteori, deciziile organizației au fost eludate. Pentru Kosovo, aceste mecanisme nu vor mai avea importanță. Dar actul *proclamației unilaterale* poate rămâne o realitate concretă, *de facto*, acceptată, potrivit principiului *politicii faptului împlinit*. Așa cum apreciază mulți analiști, un asemenea act va putea deveni o nouă strategie în practica conflictelor de acest gen existente în lume. Care va readuce violența în prim planul relațiilor internaționale. O formă de violență care sfidează democrația. Se va demonstra și convergența de interese ale marilor puteri și ale majorității țărilor membre ale UE față de voluminosul dosar al spațiului ex-iugoslav.

Drama unui popor

Dincolo de aceste macro-evaluări, mai trebuie amintit ceva. Trauma cetățeanului sârb, care pare să nu conteze, va fi mult mai mare la desprinderea acestei provincii din teritoriul-mamă, în comparație cu tot ce s-a întâmplat în spațiul ex-iugoslav după 1990. În percepția culturală a sârbilor, Kosovo are o semnificație aparte. Iar ruperea *de facto* a provinciei de întințarea sa și aducerea lor în poziția de străini față de rădăcinile culturale și spirituale ale neamului s-ar putea să le radicalizeze din nou atitudinea, chiar dacă s-au săturat și ei de război.

Distrușgerea programată a lăcașelor de cult ortodoxe pe întreg spațiul de conflict ex-iugoslav, care nu mai este un secret, s-ar putea să îi determine pe sârbi să își conștientizeze necesitatea sacrificiului suprem. Se va mai ține seamă și de faptul că minoritatea sârbă din Kosovo trăiește în zone separate, aflate în paza trupelor

Dacă mai luăm în considerare și o posibilă radicalizare a puterii politice de la Belgrad, prin perspectiva deschisă de primul tur de scrutin, câștigat de ultranaționalistul Tomislav Nikolić, nu se va ajunge oare ca invocatul sacrificiu suprem să fie asociat, cu sau fără intenție, cu una din motivațiile terorismului care, indiscutabil, ar putea elimina și concordia din lumea creștină? Ne putem aștepta la un val de naționalism necontrolat și pe teritoriile altor state, unde conflictele mocnesc ori s-au agreat soluții de conviețuire între etnii. Din statisticile analiștilor, în lume, sunt peste o sută de astfel de situații. Pe termen mediu și lung, se va sacrifica securitatea internațională și se va accepta haosul, în locul armonizării decente a intereselor statelor, fie ele chiar și mari puteri? Nu vom pierde oare lupta cu adevăratul terorism? Cred că prin asemenea rezolvări, până și comunismul ar putea căpăta teren favorabil pentru a ieși de la morgă.

Actori și perspective

La ce ne putem aștepta pe termen scurt? În pofida tuturor declarațiilor belicoase și a evenimentelor cu caracter politico-diplomatic, derulate până acum, Kosovo încă se va aține să își declare unilateral independența. Conducerea politică va asculta de puterile occidentale. Fostul lider de guerilă a și declarat acest lucru și, devenind acum politician înțelept, cu siguranță că va dori să i se șteargă imaginea de terorist.

Mai mult, dacă ultranaționalistul Tomislav Nikolić va câștiga și turul doi al prezidențialelor de la Belgrad, Thaci va avea șansa să arate că terorismul este în altă parte. Într-o

asemenea situație, politica Belgradului ar putea să se radicalizeze și să fie acuzată într-o măsură mult mai mare decât o vor cere proporțiile acestei radicalizări. Balanța se va inclina astfel către *proclamație unilaterală*, soluție acceptată de majoritatea comunității internaționale, în virtutea principiului deja menționat, al *politicii faptului împlinit*. Dacă scrutinul decisiv se va finaliza cu realegerea lui Tadić, acesta, în tandem cu Kostunica, se va bucura în continuare de sprijin occidental, ceea ce îi va da posibilitatea să se manifeste. Pentru că libertatea lui de a ceda, în negocierile post electorale, va fi mult mai mare. Vor apărea, probabil, alte evaluări ale situației și noi propuneri. În contextul acestora și cu Tadić la cârmă, Serbia își va putea menține hotărârea să își urmeze cursul spre aderarea în Uniunea Europeană și, într-un final nu prea îndepărtat, va fi nevoită să accepte independența Provinciei.

Ambele variante convin Rusiei. Nu Kosovo este problema care îi dă dureri de cap acum. Tratatul privind armele convenționale din Europa și scutul antirachetă european sunt problemele-cheie ale disputei cu Alianța Nord-Atlantică, dispută în cadrul căreia, Kosovo reprezintă doar o carte de joc. Ca urmare, Rusia va răspunde invitației de a participa la Summitul din aprilie, de la București, în funcție de rezultatul reevaluării problemelor de interes major pentru ea, dar și de valoarea adăugată acestei cărți de joc – paradoxal, *proclamația unilaterală* a independenței Provinciei Kosovo.

Dincolo de cadrul politic, miza Kosovo se joacă, de fapt, pe fundalul luptei acerbe pentru contracararea consecințelor crizei economice ce se prefigurează la nivel mondial. Statele puternic dezvoltate dispun de pârghiile necesare diminuării substanțiale a acestora. Mai dificil va fi, probabil, pentru Statele Unite, care se confruntă cu o scădere importantă a cursului valutei sale pe plan mondial și cu valori mari ale excedentului de dolari în trezoreriile naționale ale multor state, între care, poziția de lideri o au China și Japonia. Din acest motiv, criza s-ar putea să fie mai dură, dar Democrații, care promit moderație în politica externă, are putea rezolva recesiunea cu resurse prioritare interne. Cel puțin, așa rezultă din campania electorală. Obiectivele strategice ale Rusiei în Europa au acum caracter economic. Acordul *Gazprom-Serbia* și recente înțelegeri în domeniul energetic, încheiate cu Bulgaria, îi întăresc pozițiile în Balcani. În concluzie, am convingerea că totul se joacă pe cartea economică. Până și lipsurile din economia țărilor mici din UE devin avantaje pentru cele puternic dezvoltate pe fondul crizei economice mondiale. Mecanismele economiei de piață, locațiile pupitrelor de comandă, uriașa capacitate de absorbție a piețelor din Centrul, Estul și Sudul Europei, pentru produsele de consum și chiar pentru cele industriale, capacitate stimulată și de procesele de tranziție, care se desfășoară în acest spațiu, pot determina ca soluția militară – războiul – să poată fi evitată.

În acest context, spațiul ex-iugoslav devine mai absorbant și, cu cât este mai divizat, chiar și cu o stabilitate politică la limita riscului, devine mai atractiv. Ca urmare, Kosovo, indiscutabil, își va găsi statutul de independență.

Când? Cum? Pe 31 ianuarie (BBC), premierul Thaci dădea un prim răspuns. După ce recent declarase că independența este o chestiune de zile, acum preciza: Fără a fi iminentă, declarația va fi coordonată cu Uniunea Europeană și Statele Unite. Deci, viitorul regiunii este și problema altora.

La închiderea ediției, aflăm că, după al doilea tur de scrutin al prezidențialelor din Serbia, considerate de specialiști ca referendum asupra viitorului țării, câștigător este proeuropeanul Boris Tadić.